

Yönetim Etkinliği Analizi: KKTC'deki 5 İlçe Belediyesinde Uygulama

Tahir Vaiz

Lisansüstü Eğitim, Öğretim ve Araştırma Enstitüsü'ne İşletme
Yönetimi dalında Yüksek Lisans Tezi olarak
sunulmuştur.

Doğu Akdeniz Üniversitesi
Eylül 2016
Gazimağusa, Kuzey Kıbrıs

Lisansüstü Eğitim, Öğretim ve Araştırma Enstitüsü onayı

Prof. Dr. Mustafa Tümer
L. E. Ö. A. Enstitüsü Müdür Vekili

Bu tezin İşletme Yönetimi Bölümü dalında Yüksek Lisans derecesinin gerekleri doğrultusunda hazırlandığını onaylarım.

Doç. Dr. İlhan Dalcı
İşletme Bölüm Başkan Vekili

Bu tezi okuyup değerlendirdiğimiz, tezin nitelik bakımından İşletme Yönetimi Bölümü Yüksek Lisans derecesinin gerekleri doğrultusunda hazırlandığını onaylarız.

Prof. Dr. Sami Fethi
Tez Danışmanı

Değerlendirme Komitesi

1. Prof. Dr. Sami Fethi

2. Doç. Dr. İlhan Dalcı

3. Doç. Dr. Deniz İşçioğlu

ABSTRACT

This thesis is to derive and investigate empirically the efficiency and productivity of local governments (municipalities) in North Cyprus. The five biggest municipalities; Lefkoşa, Mağusa, Girne, Güzelyurt and Iskele are selected over the year between 2004 and 2015 by conducting Data Envelopment Analysis (DEA) and Malmquist analysis.

Empirical results show that the municipalities do not have long term sustainability in terms of performs and productivity. This situation proves that municipalities do not use efficiency and productivity tests performance to utilize their own physical resources and human capital.

The results also show that DEA analysis verifies Girne and Lefkoşa are the ones utilize their own resources in terms of both physical and human most effectively whereas Malmquist analysis estimates that Mağusa and İskele municipalities are the most productive ones.

Keywords: TRNC Local government, efficiency, productivity, DEA, Malmquist analysis

ÖZ

Bu tezde Kuzey Kıbrıs'taki 5 ilçe belediyesinin, Mağusa, Lefkoşa, Girne, Güzelyurt ve İskele belediyeleri, 2004–2015 yılları arasındaki gelir ve gider verilerine göre oluşturulan çıktılarına ve girdilere yönelik VZA ve Malmquist Toplam Faktör Verimliliği (TFV) analizlerinin uygulanması sayesinde teknik etkinlik ve üretkenlik bulguları araştırılmıştır.

Ampirik sonuçların analizi sonucunda belediyelerin büyük bir çoğunluğu kazandıkları etkinliği uzun süre muhafaza edememişlerdir. Bu durum da belediyelerin etkinlik analizi yapmamaları nedeniyle ellerindeki kaynakların tam olarak nereye dağılım gösterdiğini bilmemelerinden kaynaklanmaktadır.

Ayrıca belediyelerin tümü, veri zarflama analizine göre, Lefkoşa ve Girne belediyeleri, “Malmquist Toplam Faktör Verimliliği” yöntemine göre Mağusa ve İskele belediyeleri etkin ve verimli kaynak kullanımını daha iyi bir şekilde göreceli olarak gerçekleştirmişlerdir.

Anahtar Sözcükler: KKTC Yerel Yönetimler, Etkinlik, Verimlilik, Veri Zarflama Metodu, Malmquist Metod

TEŞEKKÜR

Çalıőmamda her türlü destek ve tecrübesini benden esirgemeyen tez danışmanım Sn. Prof. Dr. Sami FETHİ'ye, çalıőmam sırasında bilgi ve deneyimleri ile destek sağlayan saygıdeğer hocam Doç. Dr. İlhan DALCI ve Doç. Dr. Deniz İŞÇİOĞLU'na teşekkürlerimi sunarım.

Her zaman farklı bakış açılarını görmemi sağlayan arkadaşlarıma ve bu yolda her zaman yanımda olan, bana olan güvenleriyle beni motive eden sevgili aileme sonsuz teşekkür ederim.

İÇİNDEKİLER

ABSTRACT.....	iii
ÖZ.....	iv
TEŞEKKÜR.....	v
KISALTMALAR.....	x
1 GİRİŞ.....	1
1.1 Giriş.....	1
1.2 Çalışmanın Konusu.....	2
1.3 Problem Durumu.....	2
1.4 Çalışmanın Amacı ve Önemi.....	3
1.5 Çalışmanın Kapsamı.....	3
1.6 Sınırlılıklar.....	3
1.7 Çalışmanın Yapısı.....	3
2 BELEDİYELERDE ETKİNLİK VE VERİMLİLİK.....	5
2.1 Giriş.....	5
2.2 Belediyelerde Etkinlik ve Verimlilik.....	6
2.3 Genel Anlamda Kurumlarda Etkinlik ve Verimlilik.....	8
2.4 Benzer Çalışmalar.....	10
2.5 Sonuç.....	11
3 KKTC’DE BELEDİYECİLİK.....	12
3.1 Giriş.....	12
3.2 KKTC’de Belediyecilik Kavramının Tarihsel Gelişimi.....	13
3.5 Sonuç.....	19
4 YÖNTEM, MODEL VE VERİLER.....	21

4.1 Yöntem ve Model	21
4.2 Veri Zarflama Analizi	21
4.3 Veri Zarflama Analizinde Temel Etkinlik Ölçümü	23
4.4 Veriler	23
5 AMPİRİK SONUÇLARIN DEĞERLENDİRİLMESİ.....	25
6 SONUÇ VE ÖNERİLER.....	39
KAYNAKÇA.....	41

TABLolar LİSTESİ

Tablo 1: Nüfus Dilimlerine Göre Belediye Sayısı ve Nüfus (2002).....	17
Tablo 2: İlçelere Göre Belediyeleşme Oranı (2002).....	18
Tablo 3: KKTC Belediyelerinin Nüfus Yapısı (2002).....	19
Tablo 4: Belediyelerin 2004 Yılı Veri Zarflama Analizleri.....	26
Tablo 5: Belediyelerin 2005 Yılı Veri Zarflama Analizleri.....	26
Tablo 6: Belediyelerin 2006 Yılı Veri Zarflama Analizleri.....	27
Tablo 7: Belediyelerin 2007 Yılı Veri Zarflama Analizleri.....	27
Tablo 8: Belediyelerin 2008 Yılı Veri Zarflama Analizleri.....	28
Tablo 9: Belediyelerin 2009 Yılı Veri Zarflama Analizleri.....	28
Tablo 10: Belediyelerin 2010 Yılı Veri Zarflama Analizleri.....	29
Tablo 11: Belediyelerin 2011 Yılı Veri Zarflama Analizleri.....	29
Tablo 12: Belediyelerin 2012 Yılı Veri Zarflama Analizleri.....	30
Tablo 13: Belediyelerin 2013 Yılı Veri Zarflama Analizleri.....	30
Tablo 14: Belediyelerin 2014 Yılı Veri Zarflama Analizleri.....	31
Tablo 15: Belediyelerin 2015 Yılı Veri Zarflama Analizleri.....	31
Tablo 16: Belediyelerin 2004 Yılına Göre Malmquist YekûnÇarpan Verimliliği (TFV) Sonuçları	33
Tablo 17: Belediyelerin 2005 Yılına Göre Malmquist YekûnÇarpan Verimliliği (TFV) Sonuçları	33
Tablo 18: Belediyelerin 2006 Yılına Göre Malmquist YekûnÇarpan Verimliliği (TFV) Sonuçları	33
Tablo 19: Belediyelerin 2007 Yılına Göre Malmquist YekûnÇarpan Verimliliği (TFV) Sonuçları	34

Tablo 20: Belediyelerin 2008 Yılına Göre Malmquist YekûnÇarpan Verimliliği (TFV)	
Sonuçları	34
Tablo 21: Belediyelerin 2009 Yılına Göre Malmquist TutarÇarpan Verimliliği (TFV)	
Sonuçları	35
Tablo 22: Belediyelerin 2010 Yılına Göre Malmquist TutarÇarpan Verimliliği (TFV)	
Sonuçları	35
Tablo 23: Belediyelerin 2011 Yılına Göre Malmquist YekûnÇarpan Verimliliği (TFV)	
Sonuçları	36
Tablo 24: Belediyelerin 2012 Yılına Göre Malmquist YekûnÇarpan Verimliliği (TFV)	
Sonuçları	36
Tablo 25: Belediyelerin 2013 Yılına Göre Malmquist YekûnÇarpan Verimliliği (TFV)	
Sonuçları	37
Tablo 26: Belediyelerin 2014 Yılına Göre Malmquist YekûnÇarpan Verimliliği (TFV)	
Sonuçları	37
Tablo 27: Belediyelerin 2015 Yılına Göre Malmquist YekûnÇarpan Verimliliği (TFV)	
Sonuçları	38

KISALTMALAR

KKTC	Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti
VZA	Veri Zarflama Analizi
TFV	Toplam Faktör Verimliliği
TED	Teknik Etkinlik Değişimi
KVB	Karar Veren Birimler

Bölüm 1

GİRİŞ

1.1 Giriş

Yerel yönetimler, küresel bazda kamu yönetiminin en temel dinamidir. Ayrıca yerel yönetimler halka en yakın olan kamusal yapıdır. Dünya nüfusunun çoğunluğu belediyeler (yerel yönetimler) altında yaşamaktadır. Bu sebepten ötürü kamusal yönetimde belediyelerin önemi oldukça büyüktür.

Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti 15 Kasım 1983 tarihinde kurulmuştur. KKTC’de 28 belediye bulunmaktadır. Bunların 5’i ilçe belediyesidir. KKTC’de başkent Lefkoşa’dır. İlçeleri Lefkoşa, Mağusa, Girne, Güzelyurt ve İskele’dir. 2011 yılında gerçekleşen nüfus sayımı doğrultusunda KKTC’nin nüfusu 286,257’dir (DPO,2011). Kamu hizmetleri, devletin tümel yönetim kurallarına göre yürütülmekle mükellef olduğu kamu hizmetlerinin icap ettiği sürekli ve asıl kamu vazifeleri vasıtası ile idame ettirilir. (KKTC Anayasası Madde 120, 1974).

Yerel yönetimleri, mutlak bir coğrafi bölgede hayatını idame ettiren yerel halkın paydaş gereksinimlerini karşılamak için kurulan, karar mekanizması yerel halk tarafından seçilen, yetkileri ve görevleri yasalar ile belirlenen, hususi bütçeye ve gelire sahip ve kendine has organizasyon mekanizması ve personeli bulunan kamu mutüzel kişileri olarak ifade edilebilir (Sayıştay Dergisi, 2008).

KKTC yasası yerel yönetimleri, yöre, belediye veya mahalle, köy halkının yerel paydaş ihtiyaçlarını karşılamak üzere, kuruluş şartları yasalarla tanımlanan ve karar

organları seçim ile meydana getirilen kamu tüzel kişilerdir (KKTC Anayasası Madde 119, 1974).

Belediye, bölge halkının paydaşbölgesel gereksinimlerini karşılayan ve yerel hizmetlerini gören kamu tüzel kişiliğine sahip yerel yönetim kuruluşunu tanımlar (KKTC Belediyeler Yasası, 51/1995).

Belediyelerin kamusal yönetimdeki öneminden ötürü, belediyeler yönetiminde oldukça dikkat edilmesi gereken bir kurumsal yapıdır. Etkinlik ve verimlilik kurumların performanslarının ölçülüp geliştirilmesi açısından önemli olgulardır. Kurumun etkinlik ve verimlilikleri ölçülerek belediyelerin verdiği hizmetlerin performansları ölçülebilir ve geliştirilebilir.

1.2 Çalışmanın Konusu

KKTC' de yer alan ve nüfusun yoğun olduğu Lefkoşa, Mağusa Girne, Güzelyurt ve İskele şehirlerinde belediyelerin yönetim etkinliğini detaylı bir şekilde incelemek ve değerlendirmektir.

1.3 Problem Durumu

Çalışmamızda ele aldığımız Lefkoşa, Mağusa Girne, Güzelyurt ve İskele belediyelerinin personel durumundaki sorunlar, gelir-giderdeki dengesizlikler, araç gereçte eksiklik ve öz kaynak gelirlerindeki sorunlar ele alınıp incelenecek olup aşağıdaki problemler cevaplanacaktır.

- Yerel yönetimlerde personel sayısı yönetim etkinliğini olumlu olarak etkileyen faktör
- Yerel yönetimlerdeki gelir- gider dengesizlikleri yönetim etkinliğini olumsuz olarak etkileyen faktör
- Yerel yönetimlerde araç gereç eksikliği yönetim etkinliğini olumsuz olarak etkileyen faktör

- Yerel yönetimlerde öz kaynak gelirlerindeki dengesizlikler yönetim etkinliğini olumsuz olarak etkileyen faktör

1.4 Çalışmanın Amacı ve Önemi

Bu çalışmanın amacı, KKTC’ de etkin yerel yönetim hizmetleri için nelerin yapılması gerektiği ve KKTC’ de yer alan Lefkoşa, Mağusa Girne, Güzelyurt ve İskele belediyelerinin ne kadar etkin bir yönetime sahip olduğunu araştırmak ve analiz etmektir. Sonuç olarak elde edilen veriler ve sonuçlar ışığında etkin yönetimler için neler yapılması gerektiği konusuna ışık tutulacaktır. Çalışmada yerel yönetimlerde yönetim etkinliği ele alınmış olup 4 faktör kapsamında incelenecektir. Bu sayede oluşan verimsizliği ve az fayda oranını tartışıp değerlendirileceğiz. Sonucunda ise çözüm yolları ve öneriler ile etkinliği artırmayı hedeflemekteyiz.

1.5 Çalışmanın Kapsamı

Çalışmada Lefkoşa, Mağusa Girne, Güzelyurt ve İskele belediyelerinin personel durumu, gelir-gider durumu, araç gereç durumu ve öz kaynak gelirleri durumu ele alınacaktır. Elde ettiğimiz bilgiler doğrultusunda değerlendirilip analiz edilecektir. Konuyla ilgili literatür taranacaktır.

1.6 Sınırlılıklar

Çalışma KKTC’ deki Lefkoşa, Mağusa Girne, Güzelyurt ve İskele belediyeleri ele alınmış olup çalışma kapsamında da Personel durumu, gelir-gider durumu, araç gereç durumu ve öz kaynak gelirleri durumu, belediyelerin ve devlet planlama örgütünün bizlere vermiş olduğu verilerle sınırlıdır.

1.7 Çalışmanın Yapısı

Çalışmanın 2. Bölümünde ilgili literatür taranacaktır. Daha sonra 3. Bölümde KKTC’de yerel yönetimler ve etkin yönetim anlayışı, 4. Bölümde hipotezler ve

yöntem, 5. Bölümde analizler, bulgular ve değerlendirmeler, 6. Bölümde sonuç ve öneriler yer alacaktır.

Bölüm 2

BELEDİYELERDE ETKİNLİK VE VERİMLİLİK

2.1 Giriş

Yerel yönetimler, tüm dünyada kamu yönetim sistemi piramitinde vazgeçilmez ve önemli bir yere sahiptir. Bunun yanı sıra yerel yönetimler halka en yakın olan kamusal yönetim birimidir. Dünya nüfusunun büyük bir bölümü belediye yapısı altında yaşar ve bu sebepten ülkelerdeki ekonomik faaliyetlerin büyük çoğunluğu şehirlerde gerçekleşir. Bu sebepten belediyelerin önemi gün geçtikte daha da çok artmaktadır.

Dünyada, Türkiye’de ve ülkemiz KKTC’de modern devlet yapısında gerçekleşendeğişimin neticesi olarak üretim etkenlerininverimli ve etkin kullanılması düşüncesi gün geçtikçe daha fazla değer kazanmaya başlamıştır. Dünyadaki tüm kamu ve özel kurumlar, kendi bünyelerinde etkinlik ve verimlilik seviyesini yükseltmek için bir takım teşebbüslerde bulunurken belediyelerin görevtekrardan değerlendirilmekte ve başkalaşan şartlar altında programların öncelikleri ve önemi araştırılmaktadır. Zira gelişmekte olan devletlerin en önemli sorunlarından biri hem tatminkâr kaynağa sahip olmamak hem de bu sınırlı kaynakları verimsiz bir biçimde kullanmaktır. Devlet kurumlarında etkinlik ve verimlilik daha da az uygulanan bir sistemdir. KKTC’de bu durumun dışında değildir. Maliyet-etkinlik ve fayda-maliyet gibi çeşitli analiz yöntemleri kamu kurumlarında etkinlik ve verimliliğin ölçülmesinde kullanılan metotlardandır. Sözü geçen metotların temel hedefi, kamu kurumlarının ekonomik açıdan daha verimli ve etkin yollara başvurmasını sağlamaktır.

Verimlilik ve etkinlik kurumların teknik başarımlerini gösterenleri arasında yer alan olgulardan ikisidir. Kurumun teknik başarımlerini gösterenleri başarımın tüm boyutları ile ölçülmesine imkân sağlamaktadır. Teknik göstergeler, aktivitelerin, üretim etmenlerinin ve çalışanların performans ölçümünde kullanılmaktadır. Fakat finansal belirlenlere göre anlaşılabilirliği zordur.

Örgütsel etkinlik, bir örgütün örgütsel amaçlarına erişme, onlara sahip olma seviyesi olarak tanımlanmaktadır. Bu düşünceye göre bir organizasyon önceden belirlediği hedeflere ne denli erişebiliyorsa o kadar aktiftir (Aldemir, 1985).

Örgütsel verimlilik ise, genel anlamı ile yaratım sürecine sokulan muhtelif girdilerle bu sürecin sonunda ortaya çıkan çıktılar arasındaki bağlantıyı tanımlayan, savurganlıktan uzak eldeki kaynakları en iyi şekilde kıymetlendirme durumudur (Yükçü ve Atağan, 2009).

2.2 Belediyelerde Etkinlik ve Verimlilik

KKTC’de belediyelerin yetki ve sorumlulukları, “Belde halkının sağlık, esenlik, huzur ve refahını; beldenin temizlik ve düzenini, tarihi ve kültürel yapıların ve çevrenin korunmasını sağlamak amacıyla, KKTC Belediyeler Yasasının verdiği yetkiler uyarınca emirler vermek, yasaklar koymak ve aykırı hareketleri engellemek ve cezalandırmaktır.”(KKTC Belediyeler Yasası, 51/1995).

Kamu kaynakları olgusu, bir ülkenin ekonomisinin “kamu” olarak belirlenmiş bölümünü tanımlar. Bir başka açıdan tanımlamak gerekirse, ülke ekonomik değerlerinin kamulaştırılmış parçasıdır. Ekonomide, kamu mali istatistikleri yoluyla kamu bölümü bilançosu oluşturulduğunda, rezervler, nakdi varlıklar, hazine varlıkları, alacakları, yerüstü ve yeraltı tesisler vasıtası ile ölçülemez bir varlık oluşturacaktır. Oluşan bu varlıkların halka geri dönüşümü, kamu hizmetleri vasıtası ile olmakta, bütçenin harcama kısımları bu geri dönüşüm alanlarını ortaya çıkarmaktadır. Kamu

kaynaklarının verimliliğini ve etkinliğini ölçmek için bu kaynakların bir arada bulunduğu belediyeler büyük bir önem taşımaktadır.

Amaçlarının temeli, yaptıkları yatırımlarla ve sundukları hizmetler ile vatandaşların yaşam düzeylerini ve memnuniyetlerini arttırmak olan belediyeler bünyelerinde barındırdıkları kaynakları daha etkili ve verimli harcamak zorundadır. Kaynakların etkin ve verimli kullanılması ekonomik düzlemde 2 esasa dayalıdır. Bu temellerin birincisi, belediyenin sunduğu hizmetleri finanse edebilecek yeterli ve gerekli olan kaynakları tespit etmek, diğer şekliyle millî gelirden belediye hizmetleri için yeterli ekonomik desteğin gelmesini sağlamak, ikincisiyse elde edilen kaynağın etkin bir şekilde halk için kullanılmasını sağlamaktır (Acar, 2009).

Belediyenin verdiği ya da vereceği hizmetlerin uygulanmasında gereken finansmanın sağlanmasında belediyelere yeterli desteğin sağlanması, devlet tarafından yapılacak mali desteğe bağlıdır. Devletler ekonomik planlarını hazırlarken kaynaklarını az ya da çok diye değil, her iş ya da üretim alanına gerektiği kadar kaynak ayırma ilkesini benimserler. Bir iş ya da hizmete gerektiğinden az kaynak ayırmak o hizmetin ya da işin yeteri kadar yerine getirememesi sorununu doğurur. Bir iş ya da hizmete eğer gerektiğinden fazla kaynak ayrılırsa bu durum israfa neden olur ve eldeki kaynağın gerekli yerlere harcanamaması durumunu ortaya çıkarır. Bu gibi durumlarda kaynakların doğru değerlendirilmesi için tüm kurumlarda olduğu gibi belediye yönetiminde de bazı denetimsel ilkelerin benimsenmesi ve uygulanması gerekmektedir. Etkinlik ve verimlilik uygulanması gereken bu denetimsel ilkelerden en önemlileridir.

Etkinlik, kaynakların olabildiği en plânlı şekilde ve en büyük ölçekte toplumsal gereksinimleri karşılayacak şekillerde kullanılması ve bunun sonucunda hataların önlenerek maliyetlerin azaltılması olarak tanımlanabilir (Gökçe, 2000).

Yerel yönetimlerde etkinliğin sağlanması açısından Şikago Okulu'nun ortaya sürdüğü öneriler şu şekilde sıralanabilir (Akalin, 1986);

- Yerel Yönetimde Kamu Hizmetlerinin Bedava Sunulmaması
- Yerel Yönetimin Hizmetlerinin Disiplin Altına Sokulması
- Hangi gelir şekli tercih ediliyor ise bunlara ulaşma noktasında aynı faydalar yerine direk olarak nakit transmisyonunun kullanılması.

Verimlilik, günümüzde uygulandığı alana göre değişiklik gösteren ve daha çok iktisadi anlamda tanımlanan ve üretim, hizmet sürecindeki fonksiyonların gerçekleştirilmesinde en az girdi ile en çok çıktının elde edilmesini tanımlamak için kullanılan bir terimdir. Verimlilik, genel bir bakış açısı ile bir hizmet vermek ya da bir mal üretmek amacı ile ortaya koyulan çıktılar ile bu çıktıyı sağlamak amacı ile kullanılan girdilerin etkileşimi olarak tanımlanmakta ve çeşitli hizmet ya da ürünlerin üretimi sürecindeki kaynakların (para, insan ve fiziksel kaynaklar) etkin bir şekilde kullanımı olarak ifade edilmektedir. Verimlilik kurumlarda bir hedefe yönelik gerçekleştirilen bütün aktivitelerin rasyonellik seviyesini ifade etmektedir ve bu anlamda yaşamın her noktasında kullanılabilecek bir olgudur (Çevik, 2004).

2.3 Genel Anlamda Kurumlarda Etkinlik ve Verimlilik

Genel anlamda verimlilik ve etkinlik bir organizasyonun başarısını ve başarımını kıymetlendirmek de kullanılan mühim olgulardır.

Bir kurumun gerçek performansını ölçmek için kurumun durumunun verimlilik ve etkinlik yönünden ayrı ayrı incelenmesi gerekmektedir. Çünkü kavramlar birbirine benzer anlamlar çağırırsa da aralarında önemli farklar bulunmaktadır. Bu farklar;

- Etkinlik olgusu, verimlilik olgusundan daha geniş bir içerik ve anlama sahiptir.

- Verimlilik sadece kamu hizmetlerinin niceliksel ölçümlerinin yapılabildiği yerlerde yararlı olurken, etkinlik tüm kamu hizmetlerinde kullanılabilen bir uygulamadır.
- Etkinlik herhangi bir kamu hizmet biriminin çıktıları siyasal ve ekonomik yollardan azamileştirmeye çalışırken, verimlilik çıktıların maksimizasyonunu etkinlikle birlikte sağlamayı amaç edinmiştir (Arslan, 2002).

Kurumlarda etkinliğin sağlanabilmesi, kurumun ekonomik kalkınma da kendisinden talep edilen vazifeleri tam olarak yerine getirebilmesi yatırımlardan elde edilecek yüksek verimlilik ile doğru orantılıdır (Karaarslan, 2003).

Verimlilik amaca dayalı tüm etkinliklerin gerçeklik düzeyini belirlemektedir ve bu nedenden dolayı hayatın her alanında kullanılan bir olgudur. İnsan yaşamının veriminden, tüm kamu ve özel kuruluşlarının verimli çalışmasına kadar büyük bir alanı ifade etmektedir (Çevik, 2004).

Kar, özel kurumların verimliliğinin ölçülmesi için önemli bir unsur olarak tanımlanmaktadır. Kamu kurumlarında kar, esas amaç olmamasından ötürü kamu hizmetlerinde verimlilik ölçülürken kar bir değer olarak kullanılmamaktadır. Örneğin kamu kurumlarının sunduğu sosyal faydalar para ile değerlendirilemez. Verimlilik genel anlamda, faaliyetlerin girdi-çıktılarının ekonomik olarak ölçülebildiği bir kavramı olarak görülmektedir. Bir kurumda gerçekleşen faaliyetin verimli bir faaliyet kabul edilebilmesi için özdeş girdi ile birden çok çıktı elde edilmesi veya benzer çıktının çok daha az girdi ile elde edilmesi gerekmektedir (Arslan, 2002).

Kurumlardaki verimlilik esasına kamu kurumları açısından bakılırsa, yapılan kamu harcamaları sonucunda ulusal gelirden bir artış elde edilmişse, kamu harcamaları verimli, eğer bir artış elde edilmemişse kamu harcamaları verimsiz olarak görülmektedir. Sonuca ulaşılması güç olan bu durumun yanı sıra savunulan bir diğer

görüŖ ise, gerekleŖtirilen kamu harcamasının, özel sektörun üretim kapasitesine sağlayacağı desteğin milli geliri kısa ve uzun vadede arttırır nitelikte olması durumunda verimli sayılacağıdır. İktisadi yatırımlar ve bilimsel araŖtırmalar için sağlanan kaynaklar bu nitelikte kamu harcamalarına örne olarak gösterilebilir. Bu duruma karŖın genel yönetim giderleri ve askeri giderler genel manada ulusal geliri arttırmadığı için verimsiz gider olarak sayılmaktadırlar (Erginay, 1994).

Bürokratik mekanizma genellikle siyasi müdahalelere maruz kalmakta, bürokrasi- siyaset ilişkisi kamu hizmetlerinin en önemli ilkeleri olan tarafsızlık ve eşitliğin tam anlamıyla uygulanmamasına neden olmaktadır (Arslan, 2002).

2.4 Benzer alıŖmalar

ağlar'ın 2003'te gerekleŖtirdięi alıŖmada, Türkiye'deki büyükŖehir belediyeleriyle merkez ilçe belediyelerinin etkinlikleri incelenmiŖtir. Veri Zarf Analizinin tercih edildiği bu alıŖmada, mali bilgileri ifade eden model, su ve kanalizasyon hizmetleri formu, imar hizmetleri formu ve çöp hizmetleri formu olarak dört farklı form oluŖturulmuŖtur. Toplamda 65 il merkez belediyesi ve 16 BüyükŖehir Belediyesi arasında yapılan alıŖmada etkin belediyeler belirlenmiŖtir.

Kaplan, Tekeli ve elik'in 2006'da Türkiye'deki 16 BüyükŖehir belediyesinin etkinliğini, 2002-2004 yılları arasında değerlendirmiş, ölçme metodu olarak Veri Zarflama Analizi kullanılmıŖtır. Analizde girdi değişkenleri olarak yatırım harcamaları, ücretler, eğitim-kültür giderleri, sosyal yardım ve transfer giderleri; çıktı değişkenleri olarak da yol yapımı, nüfus, kamuya açık yeŖil alan, su tüketimi değerleri alınmıŖtır. Toplamda 16 belediye içinden 2002 senesinde on, 2003 senesinde onbir, 2004 senesinde dokuz belediyenin etkinliği %100 olarak belirlenmiŖtir.

2.5 Sonuç

Kamusal hizmetlerin halka iletilmesini sağlayan ve halka en yakın yönetim birimi olan belediyelerin önemi gün geçtikçe artmaktadır. Temel görevlerinin, yaptıkları yatırımların ve gerçekleştirdikleri hizmetlerin halkın yaşam kalitesini arttırmak olması sebebi ile belediyeler ellerinde var olan kaynakları etkin ve verimli bir şekilde kullanmak zorundadırlar. İşte bu noktada belediyeler, örgüt yapıları içerisinde etkinlik ve verimlilik uygulamaları gerçekleştirmek zorundadır. Belediyeler, öncelikle ekonomik ve sosyal hedeflerini belirlemelidir. Sonrasında ellerindeki imkânlarla bu ekonomik ve sosyal hedeflere nasıl ulaşabileceklerini planlamalı, ellerindeki imkânları etkin ve verimli bir şekilde kullanarak önceden belirledikleri ekonomik ve sosyal hedeflere ulaşmaya çalışmalılar.

Bölüm 3

KKTC'DE BELEDİYECİLİK

3.1 Giriş

Belediyeler, bir ülkedeki yerel yönetimlerin en önemli aktörlerinden birisi olması sebebiyle öncelikli olarak yerel yönetim kavramının açıklanmasına gerek duyulmaktadır. Yerel yönetimler, belirli bir alan içerisinde, kamu gücünün mahallî toplumsal güç odakları tarafından kullanıldığı bir örgütlenme şeklidir (Güler, 1998). Belediye kavramının tümelolarak kabul edilmiş tanımıyla belirli bir coğrafi bölge içerisinde (köy, kent, il vb.) ikamet eden mahalli topluluğun bireyelerine, bir arada yaşamak sebebiyle kendilerini en çok alakadar eden noktalarda hizmet sunmak hedefiyle oluşturulan karar mercileri yerel topluluk tarafından seçilerek göreve getirilen, yasalar ile belirlenmiş yetkilere ve görevlere, özel gelirlere, personele ve bütçeye sahip, üstlendiği hizmetler ile bizatihi örgütsel yapısını oluşturabilen kamu tüzel kişileridir (TÜSİAD, 1995).

Küreselleşmenin etkisi ile mahallî yönetimlerin ehemmiyeti bilhassa demokratik algılaşımın temelleşmesi ve ülke barışına sağladığı katkı açısından artmıştır (Tortop, 1992). Çünkü belediyeler ekonomik ve sosyal demokrasinin gerçekleştirilmesinde gittikçe yükselen oranda yetki ve söz sahibi olmakta ve bu açıdan çeşitli fonksiyonlar yüklenmektedirler (Leba, 2003).

3.2 KKTC’de Belediyecilik Kavramının Tarihsel Gelişimi

Halkın, yerel, ortak ihtiyaçlarının karşılanması fikri çok uzun bir geçmişe sahiptir. İlk zamanlarda merkezi otoritenin taşra bölgelerindeki etkinliğini arttırmak amacıyla oluşturulan bu yönetimler, zamanla demokratik yönetim biçimi olarak bilinen günümüzdeki durumuna gelmiştir. Kıbrıs Türk Halkının yerel düzlemdeki gereksinimlerinin karşılanması için de aynı aşamaların süregeldiği tahmin edilmektedir. Başlangıçta merkezi otoritenin üst düzeydeki yöneticileri tarafından yürütülen bu hizmetler, güç geçtikçe yerini yerel otoritelere devretmiştir (Sıval, 2002).

3.2.1 Osmanlı Türk Dönemi

Venediklilerden sonra, Kıbrıs Adası yaklaşık 300 yıl boyunca Osmanlı Devleti’nin egemenliği altında kalmıştır. Osmanlı Devleti, genel olarak adanın yerel yönetim hizmetlerini yürütürken o dönemde Venedikliler tarafından uygulanan yasaları, Kıbrıs’ta farklı kökenlere mensup halkın yaşam şartlarına göre uyarlamıştır. Bu dönemde yerel yönetimler, kadıların yetkisi ve kontrolü altında bulunmaktaydı. Belediye ve asayiş görevlilerinin yetkili yöneticisi olan kadının “İhtisap Ağası” ya da “Muhtesip” olarak adlandırılan yardımcıları bulunmaktaydı. Muhtesipler, günümüzdeki zabıtalara çalışma sistemlerine benzer şekilde, alım satım işlemlerini düzenler, tartı ve ölçü aletlerini denetler ve fiyat denetimi yaparlardı. Osmanlı döneminin temel yerel kuruluşları arasında, sağlık, sosyal ve eğitim hizmetlerini yöneten vakıflar, esnaf örgütü olarak tanımlanan loncalar ve başlıca alt yerleşim unsurları olan mahalleler gelmektedir. Zamanla yerel hizmetler, popülasyonun yoğun olarak bulunduğu bölgelerde, içlerinde dört Türk ve iki Rum üyenin yer aldığı belediye meclisleri tarafından vermeye başlandı. Belediye başkanlığı görevindeki kişi, bölgenin kadısını sürekli meclis üyesi olarak atar, geriye kalan üç üyeyi ise halk

içinden seçerdi. Rum uyruklu iki üye ise adadaki Rum Kilisesi tarafından seçilirdi (Sıval, 2002).

3.2.2 İngiliz Dönemi

Osmanlı Devleti yer aldığı savaşlar sonrası gücünü büyük oranda kaybetmiş ve Kıbrıs Adası'nı İngilizlere kiralamak durumunda kalmıştır. 4 Haziran 1878'de imzalanan "İttifak Antlaşması" ile adada yönetsel hak, 23 Temmuz 1923'te imzalanan "Lozan Antlaşması" ile de hâkimiyet kazanan Birleşik Krallık, 1960 yılında Kıbrıs Cumhuriyeti'nin kuruluşuna kadar bunu devam ettirmiştir. İngiliz Döneminde, Kıbrıs adası için çıkarılan yasal mevzuatların ilki 1880 yılında çıkarılmıştır. 29 Nisan 1982 tarihinde revize edilen yasal mevzuata göre Osmanlı hâkimiyetinden kalan Lefkoşa, Larnaka, Mağusa, Baf ve Limasol belediyelerinin varlığının devam ettirilmesine karar verilmiştir. İngilizler, Kıbrıs Adasına yönetici olarak "Yüksek Komiser" olarak tanımlanan, geniş güce ve yetkiye sahip kişileri atamıştır. Yüksek komiser, herhangi bir yerleşim bölgesinde halkın isteği doğrultusunda yeni bir belediye kurabilir ya da kurulmuş bir belediyeyi kaldırabilirdi. İngiliz dönemindeki belediye meclisleri 8-12 kişi arasında olup, üyelerin sayıları bölgedeki Rum ve Türk nüfusuna dikkat edilerek, yüksek komiser tarafından belirlenir ve sayılarına itiraz edilmezdi. Belediye başkanı ise, belediye meclis mensupları tarafından kendi aralarından seçilirdi. İngiliz dönemindeki belediye yönetmeliğine göre belediyenin görevleri, temizlik, ilaçlama, gıda maddelerinin üretildiği ve satıldığı yerlerin kontrolü, hayvanların sağlık kontrolü, yolların asfaltlanması, tuvalet, park, çarşı yapılması, huzurevi, liman, iskele ve hastane yapılmasıdır (Sıval, 2002).

3.2.3 Ayrı Belediyeler Dönemi

Kıbrıs'ta İngilizler tarafından 1880 yılında çıkarılan belediye yasası, 1958 yılına kadar herhangi bir ayrıma maruz kalmadan birleşik belediye sistemi ile devam

etmiştir. Fakat 1958 yılında, Mağusa, Larnaka, Baf, Limasol ve Lefkoşa’da yaşayan Türk halkı, birbirinden ayrı mahalli yönetimler oluşturmak zorunda kalmıştır. Bu sebepten “Belediye Komiteleri” oluşturulmuştur. 16 Haziran 1958 yılında ilk Türk Belediye Komitesi Lefkoşa’da kurulmuştur. 12 Ekim 1959 yılında çıkarılan “Belediye Komiteleri Kanunu” ile Kıbrıs adasının beş büyü şehrinde yaşayan Türk toplumuna yasal olarak farklı belediye komiteleri oluşturma izni verilmiştir (Kemal, 2002; Sıval, 2002).

3.2.4 Kıbrıs Cumhuriyeti Dönemi

Zürih ve Londra anlaşmalarının sonrasında 1960 yılında imzalanan İttifak ve Garanti Anlaşmaları ile Kıbrıs’ta bağımsız bir cumhuriyet ilan edilmiştir. Yeni kurulan cumhuriyetin anayasasınının 173’üncü maddesinin birinci fıkrası, Kıbrıs Cumhuriyeti’nin beş büyük şehri olan Lefkoşa, Mağusa, Limasol, Baf ve Larnaka’da ayrı Türk mahalli yönetimlerinin kurulmasını öngörmektedir. Kıbrıs Türk Halkı bu anayasadaki bu maddeye dayanarak kendi belediyelerini kurmaya çalışsalar da, dönemin Kıbrıs Cumhurbaşkanı, birleşik belediyeler düzeninin devam etmesi konusunda istibdat etmiştir. Türk toplumu, cumhurbaşkanının bu yaklaşımını reddederek, 29 Aralık 1962 tarihinde, ayrı belediyeler sistemine yasal dayanak olarak “Türk Belediye Kanunu’nu” çıkarmıştır. Bu kanun sonucunda uzun süredir Türk Belediyesi olarak görev yapan Lefke Belediyesi ile birlikte, Kıbrıs’ın beş büyük şehrinde ayrı belediyeler kurulmuştur. Bu durumdan sonra Bakanlar Kurulu, bir emirname çıkarmış ve tüm belediyeleri kapatmak istemiştir. Ancak bu emirname Anayasa Mahkemesi tarafından reddedilmiştir (Kemal, 2002; Sıval, 2002).

3.2.5 1963-1974 Dönemi

Aralık 1963’ten itibaren resim, harç ve ücret gelirleri ortadan kalkan, devletten herhangi bir kaynak ya da katkı sağlayamayan Türk Belediyeleri, tuvaletlerin bakımı,

öplerin toplanması, küçük çaplı bakım ve onarım hizmetleri ve arşı denetimi dışında başka bir yatırım yapamamıştır. 1960 yılında kabul edilen Kıbrıs Anayasası'na göre Kıbrıs Adasında yönetime katılma hakkı bulunan Kıbrıs Türk Toplumunu, hukuksal sistemini belirtmek amacı ile Aralık 1967 tarihinde Kıbrıs Geçici Türk Yönetiminin ilanından sonra, Türk bölgeleri olarak tanımlanan yerlere bazı malların giriş-çıkışına izin verilmesi, Türk belediyeleri yönünden yeni bir sürecin başlangıcı olarak tanımlanmaktadır. Bu gelişmelerin sonucunda Türk belediyelerinin verdiği hizmetler karşılığında bazı vergiler almak ve gerek kendi belirlediği yasalar gerekse de diğer yasalar tarafından kendilerine atfedilen görevleri yerine getirmeye başlaması mümkün olmuştur (Kemal, 2002; Sıval, 2002).

3.3 KKTC'de Yerel Yönetimler Ve Kıbrıs Türk Belediyeler Birliğı

1975 yılında Kıbrıs Türk Federe Devletinin kurulması ile birlikte anayasanın sağladığı olanaklar doğrutusunda yönetim yapısında değışiklikler olmuştur. Belediyeler ile ilgili birçok düzenleme yapılmasına rağmen, 1976 yılına kadar atama sistemi devam etmiştir. İlk yerel seçimler 23 Mayıs 1976 yılında yapılmıştır. 1980 yılında Belediye Yasası çıkarılmıştır. Bu yasa doğrutusunda 16 kalkınma encümeni nüfuslarına bakılmaksızın belediye şekline dönüştürülmüş ve 11 olan belediye sayısı 27'ye çıkarılmıştır. 1986 yılı itibari ile belediye sayısı 28'e ulaşmıştır (Kemal, 2002; Sıval, 2002).

1980 yılında çıkarılan Belediyeler Kanunu'nun 159. Maddesine istinaden Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nde hizmet veren yirmi sekiz belediye, 1983 senesinde bir araya gelerek Kıbrıs Türk Belediyeler Birliğı'ni kurmuşlardır. Birliğın kurulması ile KKTC'deki belediyelerin kurumsal bir kimlik kazanması için önemli bir adım atılmıştır (Kemal, 2002; Sıval, 2002). Kıbrıs Türk Belediyeler Birliğı; şehirselle ve yerel problemlere birlikte çözüm aramak, yerel yönetimleri güçlendirmek, ortak yatırım yapmak, eğitim faaliyetlerinde bulunmak, belediyeler arasında işbirliğı ve dayanışmayı sağlamak amacını taşımaktadır (Ünlü, 1993).

3.4 KKTC’de Belediyeciliğin Mevcut Durumu

KKTC’de belediyeler başta olmak üzere yerel yönetimler; bölge, köy ve mahalle halkının ortak yerel ihtiyaçlarını karşılama amacı ile kurulmuş, yönetim mekanizması 4senede bir gerçekleştirilen seçimle belirlenen kamu tüzel kişileridir. KKTC’de mahallî hizmetler, belediyeler ile yürütülürken, belediye olmayan yerlerde ise muhtarlıklar vasıtası ile devam ettirilmektedir. Günümüzde faaliyetine devam eden 28 belediyeden Girne, Lefkoşa, İskele, Gazimağusa, Gönyeli ve Lefke Belediyeleri kent belediyesi olarak tanımlanırken diğer yirmi bir belediye ise kırsal bölge belediyesi olarak tanımlanmaktadır. Diğer bir perspektifle KKTC’de beş ilçe belediyesi olmak üzere toplamda 28 belediye bulunmaktadır. 51/1995 sayılı belediyeler yasasına göre “kent”, nüfusu 5001 ya da daha fazla olan beldeleri tanımlar. Fakat ilçe merkezleri nüfuslarından bağımsız olarak kent sayılırlar (DPÖ, 2003). 2002 yılı itibari ile nüfus dilimlerine göre belediye sayısı ile ilgili veriler Tablo 1’de verilmiştir.

Tablo 1: Nüfus Dilimlerine Göre Belediye Sayısı ve Nüfus (2002)

Nüfus Dilimi	Belediye Sayısı	Belediye (%)	Nüfus	Nüfus (%)
1000’den az	2	7,2	1,275	0,9
1001-2000	9	32,1	12,375	8,8
2001-5000	11	39,3	29,762	21,0
5001-10000	2	7,2	12,494	8,8
10001-50000	4	14,2	85,556	60,5
Toplam	28	100,0	141,462*	100,0

Kaynak: Kıbrıs Türk Belediyeler Birliği
(*) 1996 Nüfus Sayım Sonuçları İtibariyle

Tablodan da görülebileceği üzere, nüfusu 5000’den az olan belediyelerin sayısı yirmi ikidir. Bu sayı tüm belediyelerin % 78,6’sını meydana getirmektedir. Tablo 2’de ise KKTC’de belediyeleşme oranını görmekteyiz.

Tablo 2: İlçelere Göre Belediyeleşme Oranı (2002)

İlçe	İlçe Nüfusu	Belediye Sayısı	Belediye Nüfusu	Belediye Nüfusu /İlçe Nüfusu
Lefkoşa	58,836	5	49,723	84,5
Gazimağusa	48,326	10	40,630	84,1
Girne	35,943	6	24,584	68,4
Güzelyurt	26,454	2	18,515	70,0
İskele	19,103	5	8,010	42,0
KKTC	188,662*	28	141,462	75,0

Kaynak: Kıbrıs Türk Belediyeler Birliği
 (*) 1996 Nüfus Sayım Sonuçları İtibariyle

Tablo 2’de de görüldüğü üzere ilçelere nazaran belediyeleşme oranına bakıldığında Lefkoşa ilçesinde % 84,5 oranıyla en çok belediyeleşmenin gerçekleştiği görülmektedir. % 42 oranıyla ile de en az belediyeleşme İskele bölgesinde gerçekleşmektedir. KKTC nüfusunun % 75’i belediye sınırları içinde ikamet etmekte ve belediye hizmetlerinden yararlanmaktadır.

KKTC’deki belediyelerin nüfus yapılarına bakıldığında, KKTC’deki belediyelerin büyük çoğunluğunun küçük ölçekli belediyelerden oluştuğu Tablo 3’te görülmektedir. Tablo 3’ten görüleceği gibi ilk altı belediye, KKTC nüfusunun % 70’ini temsil ederken, ilk on belediye % 79’unu, belediyelerin yarısı (14 belediye) % 86’sını oluşturmaktadır. Dolayısı ile geriye kalan on dört belediye toplam nüfusun sadece % 14’üne hizmet verebilmektedir. Diğer bir açıdan bakıldığında belediyelerin büyük çoğunluğu çok küçük ölçeğe sahip olarak, etkin ve verimli hizmet sunamamaktadır.

Tablo 3: KKTC Belediyelerinin Nüfus Yapısı (2002)

Sıra No	Belediye İsmi	Nüfus	Yüzde	Kümülatif Yüzde
1	Lefkoşa	36834	26,031	26,01
2	Gazi Magosa	23294	16,462	42,49
3	Girne	12917	9,1286	51,62
4	Güzelyurt	12510	8,841	60,46
5	Gönyeli	6489	4,5859	65,04
6	<i>Lefke</i>	<i>6005</i>	<i>4,2438</i>	<i>69,29</i>
7	Değirmenlik	3856	2,7251	72,01
8	Lapta	3586	2,5343	74,55
9	Beyarmudu	3393	2,3979	76,94
10	<i>Alsancak</i>	<i>2803</i>	<i>1,9809</i>	<i>78,93</i>
11	İskele	2729	1,9286	80,85
12	Y. Boğaziçi	2610	1,8445	82,70
13	Akdoğan	2427	1,7152	84,41
14	<i>Çatalköy</i>	<i>2168</i>	<i>1,5322</i>	<i>85,95</i>
15	Vadili	2168	1,5322	87,48
16	Alayköy	2057	1,4537	88,93
17	Dikmen	2004	1,4163	90,35
18	İnönü	1803	1,2742	91,62
19	Dipkarpaz	1753	1,2389	92,86
20	Paşaköy	1714	1,2113	94,07
21	Yeni Erenköy	1400	0,9894	95,06
22	Mehmetçik	1340	0,947	96,01
23	Geçitkale	1246	0,8806	96,89
24	Esentepe	1106	0,7816	97,67
25	Tatlısu	1009	0,7131	98,38
26	Serdarlı	1004	0,7095	99,09
27	Büyükkonuk	788	0,5569	99,65
28	Akıncılar	487	0,3442	100,00
	<i>Toplam</i>	<i>141500</i>	<i>100</i>	

Kaynak: Kıbrıs Türk Belediyeler Birliği

3.5 Sonuç

Elde edilen sonuçlar neticesinde, hizmet verdiği coğrafi alan nüfus bakımından küçük ölçekte hizmet veren kırsal belediyeler devletten yeterli kaynak alamamakta ve kendi bünyelerinde de yeterli kaynak üretmemektedirler. Bu sebepten, hizmet vermek için ne nitelikli personel ne de yeterli araç gece sahip değillerdir.

Genel anlamda çalışma incelendiğinde Kıbrıs'taki belediyelerin çoğu şartlar açısından yetersiz olduğu gör÷lmektedir. Belediyeler devletten yeterli miktarlarda kaynak alamamaktadır. Lefkoşa, Girne gibi büyük belediyeler kaynak üretme konusunda sıkıntı yaşamamasına rağmen, yine de kendilerine yetecek kadar kaynak üretememektedirler. KKTC'de belediye olgusu yeniden yapılandırılarak modern çağın gereksinimlerini karşılayacak şekilde bürünmelidir.

Bölüm 4

YÖNTEM, MODEL VE VERİLER

4.1 Yöntem ve Model

Performans hedefe dayalı ve kapsamlı bir biçimde planlanmış bir aktivite neticesinde meydana gelen sayısal veya nitel olgulardır. Ölçme kavramı gerçek anlamda teknik açıda objelerin, olayların, kişilerin ve problemlerin göz ile görülebilen niteliklerini tespit etme sürecidir. Ölçme hakkındaki genel tanım şu şekilde yapılabilir: “Ölçemediğiniz örgütü, sistem ve insanı yönetemezsiniz.” (Akal, 2005). Başarım ölçmenin yöntemleri ilgili literatürde Sistem, Çevresel ve Bireysel olarak 3 farklı şekilde yer almaktadır (Tsang, v.d., 1999). Bu üç yöntem 7 esas temelde belirtilebilir: Etkinlik, Verimlilik, yenilik, kalite, girdi kalitesi, çalışma niteliği, karlılık. Bu çalışmada büyük oranda ilgili sektör ile alakalı etkinlik ve verimlilik üzerine çalışmalar yer alacaktır. “Verimlilik, bilinen bir süreçte gerçekleştirilen ürün ya da hizmetler ile söz konusu hizmetlere sahip olmak için kaynaklar arasındaki etkileşimdir” (Kecek, 2010). Verimlilik teknik ve ekonomik olarak iki temel biçimde ölçülebilir.

Teknik prodüktivite=Olumlu çıktı/ Girdi= Girdi-kayıp/Girdi

Ekonomik prodüktivite=Olumlu çıktı/ Girdi= Girdi+ kar/Girdi

4.2 Veri Zarflama Analizi

Veri Zarflama Analizi, ilk olarak 1957 senesinde Farrel tarafından ‘Ortalama Başarım Ölçütüne’ provizyon olarak ‘Sınır Üretim İşlevi’ önerisiyle yaratılmış sonrasında Charnes, Banker ve Rhodes tarafından 1978 yılında oluşturulmuştur.

Doğrusal programlama merkezli olan bir metot olan Veri Zarflama Analizi, birbirlerinden farklı değerler ile ölçülmüş veya farklı ölçü bitimlerine sahip girdi-çıkıtı değerlerinin karşılaştırılmasının zor olduğu durumlarda karar mekanizmalarının göreceli başarımlarınıyaratarak en uygun kararın verilmesine katkı sağlayan analiz yöntemidir (Charnes and Cooper, 1988).

Veri zarflama analizi genel yapısı itibari ile benzeş yapıdan karar mekanizmalarının karar adımına katkılarını temel almakta olup, analizde bahsi geçen karar birimlerinin özdeş amaca dayalı benzeş işlemlere sahip olması eşit şartlar altında çalışması ve grupta bulunan bütün öğelerin verimliliklerini tanımlayan etkenlerin, büyüklük ve yoğunluklarındaki farklılıklar haricinde özdeş olmaları koşullarını öngörmektedir. Veri Zarflama Analizinin işleme koyulabilmesi için öncelikli olarak benzer kararların işleme koyulduğu ve benzer bir organizasyona sahip olan karar alma mekanizmalarını seçilmesi ilk adımı meydana getirmektedir (Charnes and Cooper, 1988).

Veri Zarflama Analizi, çıktı ve girdiye dayalı olmak üzere çift yönlü kullanılabilme niteliğine sahip bir metottur. Girdiye dayalı Veri Zarflama Analizi yöntemleri, belirlenen bir çıktı bileşiminin nasıl olması gerektiğini incelemektedir. Çıktıya yönelik olan Veri Zarflama Analizi modellerinin ise önceden belirlenmiş bir girdi birleşimi şekli ile en fazla ne kadar çıktı elde edilebileceğini araştırmaya dayalıdır (Aydemir, 2002).

Veri Zarflama Analizi, hem ölçeğe dayalı sabit getiri, hem de değişken getiri teorisi altında işleme konulabilir. Bunun yanı sıra bu yöntem hem veri girdiyle en fazla çıktıyı elde etme hem de veri çıktısını en az girdi ile etme temeline göre etkinlik ölçümü gerçekleştirilebilir (Cingi ve Tarım, 2000).

4.3 Veri Zarflama Analizinde Temel Etkinlik Ölçümü

Veri Zarflama Çözümlemesinde başlıca faaliyet kıstası, çıktıların ağırlıklı yükünlerinin girdilerin ağırlıklı yükünlerine bölümüdür. i ve j sırası ile girdi ve çıktıların yekûn sayısını tanımlamaktadır. Gayri bir ifade ile i ve j ile alakalı karar unsurları formülündeki gibi ifade edilebilir. (Bowlin, 1998: 4)

$$Etkinlik = \frac{\text{Fiili Çıktı}}{\text{fiili Girdi}} = \frac{\sum_{j=1}^n u_j y_j}{\sum_{i=1}^m v_i x_i} = \frac{u_1 y_1 + u_2 y_2 + \dots + u_n y_n}{v_1 x_1 + v_2 x_2 + \dots + v_m x_m}$$

Eq. 1

Üste yer alan formülde j . karar noktası için n adet çıktı ve m adet girdi bulunmaktadır. Burada, u_n n . çıktının ağırlığını, y_n n . çıktının miktarını, v_m m . girdinin ağırlığını ve x_m m . girdinin meblağını göstermektedir. Formülden de anlaşılacağı gibi Veri Zarflama Çözümlemesi bir kesirli imgeleme prosesini tanımlamaktadır. Fakat kesirli imgelemenin çözümü zordur bu sebepten kesirli imgeleme biçimi, formülünün paydasının 1' e eşit olacağı ana kuramıyla doğrusal imgeleme biçimine transforme edilebilir ve çözülebilir. (Bowlin, 1998: 4)

4.4 Veriler

Girdi olarak kullanılan veriler sırası ile maaşlar, işletim giderleri, transferler ve yatırımlardır. Çıktı olarak kullanılan veriler ise nüfus, aydınlatma, temizlik ve sudur. (Çağlar, 2003)

Girdiler

- **Maaşlar:** Belediyenin çalışanlarına verdiği maaşlardır.
- **İşletim Giderleri:** Belediye kurumlarındaki toplam işletim giderleridir.

- **Transferler:** Belediye tarafından yapılan para transferleridir.
- **Yatırımlar:** Belediye çalışanlarına yapılan yatırımlar ve belediyenin gerçekleştirdiği yatırımlardır.

Çıktılar

- **Nüfus:** Belediyenin mevcut nüfusu.
- **Aydınlatma:** Belediyenin aydınlatma giderlerini oluşturur.
- **Temizlik:** Belediyenin temizlik ve temizlik giderlerini tanımlamaktadır.
- **Su:** Belediyenin su giderlerini tanımlamaktadır.

Bölüm 5

AMPİRİK SONUÇLARIN DEĞERLENDİRİLMESİ

Araştırmanın bu bölümünde çözümlenmeye konu olan 2004-2015 yılları arasında girdiye dayalı CCR formuna göre etkinlik değerleri hesaplanmıştır. Böylelikle KKTC'deki belediyelerin belirlenen değişkenler ışığında teknik etkinlikleri karşılaştırılmıştır.

4 ile 5 arasında tablolarda, 2004-2015 yılları arasında KKTC'deki beş ilçe belediyelerin girdiye yönelik CCR modeli etkinlik değerleri verilmiştir. Aynı tabloda, göze çarpan ilk nokta, Lefkoşa belediyesi 2004, 2005, 2010, 2012 ve 2015 yıllarında Belediye faaliyetleri etkin olarak bulunmuş olmasıdır. Bu noktada 2005 ile 2010 arası etkisizlikte, en hayatineden hem fiziki hem de insan kaynaklarının etkin bir biçimde kullanılmadığının olmasıdır.

Dikkat geçen ikinci nokta ise, 2008 ile 2014 yıllarında Mağusa belediyesi seri bir şekilde tüm kaynakları etkin kullanmış olmasıdır. Ayrıca, 2009 ile 2015 yılında Girne belediyesi aralıksız bir şekilde etkin olarak bulunmuş olması çok önemli bir üçüncü nokta olarak tablolarda yerini alıyor. Bunun sebebi o yıllar içerisinde kendi iç denetleme ve yapılandırma mekanizmasının çalıştırılmış olmasıdır. Göze çarpan üçüncü nokta ise, Güzelyurt belediyesinin 2004-2015 yılları arasındaki etkin bulunmamasıdır. Sonuçlar, ilgili belediyenin fiziksel ve beşeri kaynaklarını iyi kullanmadığını gösteriyor. Aynı yıllar içerisinde İskele belediyesi 2011 yılı hariç diğer yıllar etkin bulunmamıştır. Bu durum İskele belediyesinin ilgili yıllar içerisinde iyi yönetilmediğinin bir göstergesidir.

Tablo 4: Belediyelerin 2004 Yılı Veri Zarflama Analizleri

Girdiler: (1), (2)				
Çıktılar: (1), (2)				
Yıl	KVB	TED Değişim	Teknik Sıralama	Etkin olmayan değerler
2004	Lefkoşa	1.00	1	0.00
2004	Mağusa	0.80	3	0.20
2004	Girne	0.87	2	0.13
2004	Güzelyurt	0.77	5	0.23
2004	İskele	0.78	4	0.22

Tablo 5: Belediyelerin 2005 Yılı Veri Zarflama Analizleri

Girdiler: (1), (2)				
Çıktılar: (1), (2)				
Yıl	KVB	TED Değişim	Teknik Sıralama	Etkin olmayan değerler
2005	Lefkoşa	1.00	1	0.00
2005	Mağusa	0.80	2	0.20
2005	Girne	0.74	3	0.26
2005	Güzelyurt	0.61	4	0.39
2005	İskele	0.16	5	0.84

Tablo 6: Belediyelerin 2006 Yılı Veri Zarflama Analizleri

Girdiler: (1), (2)				
Çıktılar: (1), (2)				
Yıl	KVB	TED Değişim	Teknik Sıralama	Etkin olmayan değerler
2006	Lefkoşa	0.61	3	0.39
2006	Mağusa	0.79	2	0.21
2006	Girne	0.52	4	0.48
2006	Güzelyurt	0.89	1	0.11
2006	İskele	0.11	5	0.89

Tablo 7: Belediyelerin 2007 Yılı Veri Zarflama Analizleri

Girdiler: (1), (2)				
Çıktılar: (1), (2)				
Yıl	KVB	TED Değişim	Teknik Sıralama	Etkin olmayan değerler
2007	Lefkoşa	0.95	1	0.05
2007	Mağusa	0.91	2	0.09
2007	Girne	0.66	4	0.44
2007	Güzelyurt	0.90	3	0.10
2007	İskele	0.20	5	0.80

Tablo 8: Belediyelerin 2008 Yılı Veri Zarflama Analizleri

Girdiler: (1), (2)				
Çıktılar: (1), (2)				
Yıl	KVB	TED Değişim	Teknik Sıralama	Etkin olmayan değerler
2008	Lefkoşa	0.99	2	0.01
2008	Mağusa	1.00	1	0.00
2008	Girne	0.94	4	0.06
2008	Güzelyurt	0.95	3	0.05
2008	İskele	0.89	5	0.11

Tablo 9: Belediyelerin 2009 Yılı Veri Zarflama Analizleri

Girdiler: (1), (2)				
Çıktılar: (1), (2)				
Yıl	KVB	TED Değişim	Teknik Sıralama	Etkin olmayan değerler
2009	Lefkoşa	0.94	5	0.06
2009	Mağusa	0.96	4	0.04
2009	Girne	1.00	1	0.00
2009	Güzelyurt	0.99	2	0.01
2009	İskele	0.97	3	0.03

Tablo 10: Belediyelerin 2010 Yılı Veri Zarflama Analizleri

Girdiler: (1), (2)				
Çıktılar: (1), (2)				
Yıl	KVB	TED Değişim	Teknik Sıralama	Etkin olmayan değerler
2010	Lefkoşa	1.00	1	0.00
2010	Mağusa	1.00	2	0.00
2010	Girne	1.00	3	0.00
2010	Güzelyurt	0.92	4	0.08
2010	İskele	0.74	5	0.26

Tablo 11: Belediyelerin 2011 Yılı Veri Zarflama Analizleri

Girdiler: (1), (2)				
Çıktılar: (1), (2)				
Yıl	KVB	TED Değişim	Teknik Sıralama	Etkin olmayan değerler
2011	Lefkoşa	0.88	5	0.12
2011	Mağusa	1.00	1	0.00
2011	Girne	1.00	3	0.00
2011	Güzelyurt	0.91	4	0.09
2011	İskele	1.00	2	0.00

Tablo 12: Belediyelerin 2012 Yılı Veri Zarflama Analizleri

Girdiler: (1), (2)				
Çıktılar: (1), (2)				
Yıl	KVB	TED Değişim	Teknik Sıralama	Etkin olmayan değerler
2012	Lefkoşa	1.00	1	0.00
2012	Mağusa	0.99	4	0.01
2012	Girne	1.00	2	0.00
2012	Güzelyurt	0.92	5	0.08
2012	İskele	1.00	3	0.00

Tablo 13: Belediyelerin 2013 Yılı Veri Zarflama Analizleri

Girdiler: (1), (2)				
Çıktılar: (1), (2)				
Yıl	KVB	TED Değişim	Teknik Sıralama	Etkin olmayan değerler
2013	Lefkoşa	0.92	3	0.08
2013	Mağusa	1.00	1	0.00
2013	Girne	1.00	2	0.00
2013	Güzelyurt	0.44	5	0.66
2013	İskele	0.74	4	0.26

Tablo 14: Belediyelerin 2014 Yılı Veri Zarflama Analizleri

Girdiler: (1), (2)				
Çıktılar: (1), (2)				
Yıl	KVB	TED Değişim	Teknik Sıralama	Etkin olmayan değerler
2014	Lefkoşa	0.68	4	0.32
2014	Mağusa	1.00	1	0.00
2014	Girne	1.00	2	0.00
2014	Güzelyurt	0.39	5	0.61
2014	İskele	0.70	3	0.30

Tablo 15: Belediyelerin 2015 Yılı Veri Zarflama Analizleri

Girdiler: (1), (2)				
Çıktılar: (1), (2)				
Yıl	KVB	TED Değişim	Teknik Sıralama	Etkin olmayan değerler
2015	Lefkoşa	1.00	1	0.00
2015	Mağusa	0.99	3	0.01
2015	Girne	1.00	2	0.00
2015	Güzelyurt	0.35	5	0.65
2015	İskele	0.72	4	0.28

Belediyelere yönelik olarak 2004-2015 arası kaynak kullanım etkinliğini ölçmeye dayalı DEA çözümlemesinde çıktı yönlendirmeli ve ölçekle değişen getiri, yerel yönetimlerin etkinliklerindeki değişimleri incelemek hedefiyle öngörülen Malmquist TFV sonuçları Tablo 5.13 ile 5.24'de gösterilmiştir.

İlgili tablolarda verimlilik değerleriyle ilişkili olarak belediyelere ilişkin TFV'nin incelendiği dönemde değişik performanslar hesaplanmıştır. Buna göre yerel yönetimlerde tamamına ilişkin ölçeğe göre artan getirilerin geçerli olduğunu söylemek mümkündür. Yerel yönetimlerde yer alan her bir belediyeye ilişkin TFV değerleri incelendiğinde ise;

Lefkoşa'nın 2004-2015 döneminde TFV sonuçları 2007, 2010 ve 2015 yıllarının verimli yıllar olduğunu gösteriyor. İlgili Belediye ölçeğe göre artan getiri ile çalışmaktadır. Bu değişimin kaynağı incelendiğinde belediyenin uygun ölçekte çalıştığı görülmektedir. Mağusa Belediyesi'nin 2004-2015 döneminde TFV skorları, özellikle 2004, 2005, 2007, 2010, 2011 ve 2014 yıllarında TFV değerleri artan getiri ölçeğine göre bulunmuştur. Bu dönüşümde 2008 krizin tesiri olduğu ilgili belediye faaliyet raporlarından da anlaşılmaktadır. Girne Belediyesi'nin 2004-2015 döneminde TFV skorları, özellikle dönem bir bütün olarak incelendiğinde diğer belediyelere oranla uygun ölçek büyüklüğünü yakalayamadığı dikkat çekmektedir. Yalnızca 2007 ve 2015 yıllarında verimlilik konseptinin geçerli olduğu görülmektedir. Güzelyurt Belediyesi'nin 2004-2015 döneminde TFV skorları, özellikle 2006, 2007, 2010 ve 2012'de verimli olduğu görülmektedir. İskele Belediyesi'nin ise özellikle 2006, 2007, 2009, 2011 ve 2014'te verimli olduğu görülmektedir. Mütenasip ölçek büyüklüğünü belirten belediyelerin katsayılarına bakıldığında ise hiçbir belediyenin cazip ölçekte çalışmadığı dikkat çekmektedir. Belediyeler bir bütün olarak düşünüldüğünde ilintili süreç itibari ile cazip ölçeğin gerçekleşebileceği görülmemektedir.

Tablo 16: Belediyelerin 2004 Yılına Göre Malmquist YekûnÇarpan Verimliliği (TFV) Sonuçları

Girdiler: (1), (2), (3), (4)				
Çıktılar: (1), (2)				
Yıl	KVB	Malmquist Teknik Etkinlik Değerleri	Teknik Sıralama	Malmquist teknik etkin olmayan değer
2004	Lefkoşa	0.91	2	0.09
2004	Mağusa	1.01	1	+0.1
2004	Girne	0.73	3	0.27
2004	Güzelyurt	0.56	5	0.44
2004	İskele	0.66	4	0.34

Tablo 17: Belediyelerin 2005 Yılına Göre Malmquist YekûnÇarpan Verimliliği (TFV) Sonuçları

Girdiler: (1), (2), (3), (4)				
Çıktılar: (1), (2)				
Yıl	KVB	Malmquist Teknik Etkinlik Değerleri	Teknik Sıralama	Malmquist teknik etkin olmayan değer
2005	Lefkoşa	0.91	2	0.09
2005	Mağusa	1.01	1	+0.1
2005	Girne	0.73	3	0.27
2005	Güzelyurt	0.56	5	0.44
2005	İskele	0.66	4	0.34

Tablo 18: Belediyelerin 2006 Yılına Göre Malmquist YekûnÇarpan Verimliliği (TFV) Sonuçları

Girdiler: (1), (2), (3), (4)				
-------------------------------------	--	--	--	--

Çıktılar: (1), (2)				
Yıl	KVB	Malmquist Teknik Etkinlik Değerleri	Teknik Sıralama	Malmquist teknik etkin olmayan değer
2006	Lefkoşa	0.40	4	0.60
2006	Mağusa	0.90	3	0.10
2006	Girne	0.39	5	0.61
2006	Güzelyurt	1.06	2	+0.6
2006	İskele	1.09	1	+0.9

Tablo 19: Belediyelerin 2007 Yılına Göre Malmquist YekûnÇarpan Verimliliği (TFV) Sonuçları

Girdiler: (1), (2), (3), (4)				
Çıktılar: (1), (2)				
Yıl	KVB	Malmquist Teknik Etkinlik Değerleri	Teknik Sıralama	Malmquist teknik etkin olmayan değer
2007	Lefkoşa	1.08	1	+0.8
2007	Mağusa	1.08	2	+0.8
2007	Girne	1.08	3	+0.8
2007	Güzelyurt	1.03	4	+0.3
2007	İskele	1.03	5	+0.3

Tablo 20: Belediyelerin 2008 Yılına Göre Malmquist YekûnÇarpan Verimliliği (TFV) Sonuçları

Girdiler: (1), (2), (3), (4)				
Çıktılar: (1), (2)				

Yıl	KVB	Malmquist Teknik Etkinlik Değerleri	Teknik Sıralama	Malmquist teknik etkin olmayan değer
2008	Lefkoşa	0.65	5	0.35
2008	Mağusa	0.85	2	0.15
2008	Girne	0.79	3	0.21
2008	Güzelyurt	0.88	1	0.12
2008	İskele	0.76	4	0.24

Tablo 21: Belediyelerin 2009 Yılına Göre Malmquist TutarÇarpan Verimliliği (TFV) Sonuçları

Girdiler: (1), (2), (3), (4)				
Çıktılar: (1), (2)				
Yıl	KVB	Malmquist Teknik Etkinlik Değerleri	Teknik Sıralama	Malmquist teknik etkin olmayan değer
2009	Lefkoşa	0.43	4	0.57
2009	Mağusa	0.38	5	0.62
2009	Girne	0.99	2	0.01
2009	Güzelyurt	0.75	3	0.25
2009	İskele	1.07	1	+0.07

Tablo 22: Belediyelerin 2010 Yılına Göre Malmquist TutarÇarpan Verimliliği (TFV) Sonuçları

Girdiler: (1), (2), (3), (4)				
Çıktılar: (1), (2)				

Yıl	KVB	Malmquist Teknik Etkinlik Değerleri	Teknik Sıralama	Malmquist teknik etkin olmayan değer
2010	Lefkoşa	1.01	3	+0.01
2010	Mağusa	1.09	1	+0.09
2010	Girne	0.99	4	0.01
2010	Güzelyurt	1.02	2	+0.02
2010	İskele	0.72	5	0.28

Tablo 23: Belediyelerin 2011 Yılına Göre Malmquist YekûnÇarpan Verimliliği (TFV) Sonuçları

Girdiler: (1), (2), (3), (4)				
Çıktılar: (1), (2)				
Yıl	KVB	Malmquist Teknik Etkinlik Değerleri	Teknik Sıralama	Malmquist teknik etkin olmayan değer
2011	Lefkoşa	0.54	3	0.46
2011	Mağusa	1.12	1	+0.12
2011	Girne	0.48	4	0.52
2011	Güzelyurt	0.44	5	0.56
2011	İskele	1.05	2	+0.05

Tablo 24: Belediyelerin 2012 Yılına Göre Malmquist YekûnÇarpan Verimliliği (TFV) Sonuçları

Girdiler: (1), (2), (3), (4)				
Çıktılar: (1), (2)				

Yıl	KVB	Malmquist Teknik Etkinlik Değerleri	Teknik Sıralama	Malmquist teknik etkin olmayan değer
2012	Lefkoşa	0.55	4	0.45
2012	Mağusa	0.34	5	0.66
2012	Girne	0.93	2	0.07
2012	Güzelyurt	1.11	1	+0.11
2012	İskele	0.91	3	0.09

Tablo 25: Belediyelerin 2013 Yılına Göre Malmquist YekûnÇarpan Verimliliği (TFV) Sonuçları

Girdiler: (1), (2), (3), (4)				
Çıktılar: (1), (2)				
Yıl	KVB	Malmquist Teknik Etkinlik Değerleri	Teknik Sıralama	Malmquist teknik etkin olmayan değer
2013	Lefkoşa	0.03	1	0.97
2013	Mağusa	0.03	2	0.97
2013	Girne	0.01	3	0.99
2013	Güzelyurt	0.01	4	0.99
2013	İskele	0.01	5	0.99

Tablo 26: Belediyelerin 2014 Yılına Göre Malmquist YekûnÇarpan Verimliliği (TFV) Sonuçları

Girdiler: (1), (2), (3), (4)				
Çıktılar: (1), (2)				

Yıl	KVB	Malmquist Teknik Etkinlik Değerleri	Teknik Sıralama	Malmquist teknik etkin olmayan değer
2014	Lefkoşa	0.90	4	0.10
2014	Mağusa	1.09	2	+0.09
2014	Girne	0.91	3	0.09
2014	Güzelyurt	0.85	5	0.15
2014	İskele	1.12	1	+0.12

Tablo 27: Belediyelerin 2015 Yılına Göre Malmquist YekûnÇarpan Verimliliği (TFV) Sonuçları

Girdiler: (1), (2), (3), (4)				
Çıktılar: (1), (2)				
Yıl	KVB	Malmquist Teknik Etkinlik Değerleri	Teknik Sıralama	Malmquist teknik etkin olmayan değer
2015	Lefkoşa	1.06	1	+0.06
2015	Mağusa	0.65	5	0.35
2015	Girne	1.02	2	+0.02
2015	Güzelyurt	0.87	3	0.13
2015	İskele	0.68	4	0.32

Bölüm 6

SONUÇ VE ÖNERİLER

Performansın gruplandırmalarından biri olan etkinlik, kaynaklardan yararlanma seviyesini veya eldeki kaynakların nasıl kullanıldığını tespit eden bir göstergedir. Tüm kuruluşlar için etkinlik ölçümlemesinin yapılması çok önemli bir durumdur. Çünkü etkinlik ölçümü sayesinde kuruluşlar ellerindeki kaynakları ne derece etkin kullandıklarını öğrenebilme fırsatı yakalarlar.

Çağımızda ülke nüfusunun büyük bir kısmının belediye sınırları içerisinde hayatını sürdürmesi, kaynak kullanımının yoğun olması nedeniyle belediyelerin etkinliğinin ölçülmesinde büyük bir önem arz etmektedir. Etkinlik ölçümü neticesinde elde edilecek veriler, yöneticilere kaynak kullanımını etkinleştirerek, verimliliği yükseltmek ve kuruluşlar için doğru kararlar almaya yardımcı olmak amacı ile kullanılabilir.

Bu çalışmada Kuzey Kıbrıs'taki 5 ilçe belediyesinin kendi hizmetlerini ne derece doğru gerçekleştirdiklerinin belirlenmesini amaçlanmıştır. 2004–2015 yılları arasındaki gelir ve gider verilerine göre oluşturulan çıktıları ve girdilere yönelik VZA ve Malmquist Toplam Faktör Verimliliği (TFV) modellerinin uygulanması sayesinde belediyelerin teknik etkinlik ve üretkenlik bulguları araştırılmıştır.

Modellerin analizi sonucunda bazı çarpıcı sonuçlara da ulaşılmıştır. Belediyelerin büyük bir çoğunluğu kazandıkları etkinliği uzun süre muhafaza edememişlerdir. Bu durum da belediyelerin etkinlik analizi yapmamaları nedeniyle ellerindeki kaynakların tam olarak nereye dağılım gösterdiğini bilmemelerinden kaynaklanmaktadır. Ayrıca belediyelerin tümü veri zarflama analizine göre, Lefkoşa ve Girne belediyeleri, “Malmquist Toplam Faktör Verimliliği” yöntemine göre

Mağusa ve İskele belediyeleri etkin ve verimli kaynak kullanımını daha iyi bir şekilde göreceli olarak gerçekleştirmişlerdir.

Tez’de kullanılan formlardan da elde edilen sonuçlarla bağlantılı olarak yerel yönetimlerin tümeli açısından ölçüğe dayalı artan getirilerin geçerli olduğu görülmektedir. Belediyelerin dışsal koşullara bağlı olmakla birlikte dinamik özelliklerini koruma babında teknolojik değişme ihtiyaç olduğu iyi derecede görülmektedir.

Bu çalışmadan elde edilen veriler, KKTC’deki belediyeler açısından objektif bir şekilde kullanılabilir değerlerdir. Eldeki bu veriler sayesinde belediyeler mevcut durumlarını görebilme, hizmetlerini değerlendirme olanağına kavuşmuş, etkin olmayan belediyelerse etkin olabilmek için gerçekleştireceği iyileştirme çalışmalarında etkin olan belediyelerden hangisini örnek alacağı bilgisine erişecektir. İleride gerçekleştirilebilecek çalışmalarda, belediyenin kurumları teker teker incelenerek daha geniş çaplı bir araştırma gerçekleştirilebilir.

KAYNAKÇA

Acar, D. (2009), “*Belediyelerde Performans Ölçümü*”, Yüksek Lisans Tezi, Kocatepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Afyon.

Akalın, G. (1986), *Kamu Ekonomisi, 2.B*, Ankara Üniversitesi Basımevi, Ankara.

Aldemir, M.C. (1985). *Örgütler Ve Yönetimi, Makro Bir Yaklaşım*, İzmir.

Arslan, A. (2002), “Kamu Harcamalarında Verimlilik, Etkinlik ve Denetim”, *Maliye Dergisi*, Sayı:140.

Aydemir, Z. (2002) “*Bölgesel Rekabet Edebilirlik Kapsamında İllerin Kaynak Kullanım Görece Verimlilikleri: Veri Zarflama Analizi Uygulaması*”, DPT Uzmanlık Tezleri, Yayın No: DPT:2664.

Bowlın, William F.; (1998), “Measuring Performance: An Introduction to Data Envelopment Analysis (DEA)”, *The Journal of Cost Analysis*, Fall 1998, ss.3–27.

Charnes, A., Cooper, W. ve Li, S., (1988) “Using Data Envelopment Analysis to Evaluate Efficiency in the Economic Performance Chinese Cities”.

Charnes, A., Cooper, W. ve Rhodes, E. (1981) “Evaluating Programme and Managerial Efficiency: An Application of Data Envelopment Analysis to Program Follow Through”, *Management Science*, 27, 668-696.

Cingi, S. ve Tarım, A. (2000) “*Türk Banka Sisteminde Performans Ölçümü DEA Malmquist TFV Endeksi Uygulaması*” TBB, Araştırma Tebliği Dizisi, Sayı; 2000-01.

Çağlar, Atalay; (2003), *Veri Zarflama Analizi ile Belediyelerin Etkinlik Ölçümü*, Doktora Tezi, Hacettepe Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara, 170s.

Çevik, H. (2004), *Türkiye’de Kamu Yönetimi Sorunları*, Seçkin Yayınları, Ankara.

DPÖ (2003), *2004 Geçerli Yıl Programı*, Lefkoşa a.: KKTC Bakanlık Devlet Planlama Örgütü.

Erginay, A. (1994), *Kamu Maliyesi*, 15. Baskı, Savaş Yayınları, Ankara.

Gökçe, G. (2000), *Yerel Yönetimlerde Katılma ve Etkinlik*, Konya Örneği, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, Konya.

Güler, Birgül A. (1998), *Yerel Yönetimler*, TODAİE, Ankara.

Karaaslan, A. (2003), *Bütçe Sürecinin Rasyonelleştirilmesi: Kamu Harcamalarında Etkinlik Sağlama Yöntemi Olarak Fayda Maliyet Analizi*, Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, Sayı:8, Kütahya.

Kemal, D. Dana (2002), "*Mülki Yönetim*", *Çağdaş Kentler ve Yerel Yönetimler Sempozyumu*", Cilt 1,6-8 Şubat, KTMMOB Lefkoşa, Kıbrıs., s. 136-138.

Leba, Reyhan, (2003), "*Türkiye'de Belediyelerin Ekonomik Girişimleri ve Ortaya Çı-kardığı Sorunlar*", <http://idari.cu.edu.tr/igunes/makalelbelediye.doc> (10 Nowember, 2003).

Sıval, Gülev (2002), "*KKTC ve Yerel Yönetimler*", *Çağdaş Kentler ve Yerel Yönetimler Sempozyumu* ", 6-8 Şubat, Cilt 2, KTMMOB Lefkoşa, Kıbrıs, s. 220-227.

Tortop, Nuri (1992), "*Demokratik Mahalli İdare Anlayışının İlkeleri*", *Çağdaş Yerel Yö netimler Dergisi*, C: 1, S: 3 Mayıs, s. 6.

TÜSİAD (1995), *Yerel Yönetimler: Sorunlar, Çözümler*, Yayın No. TÜSİAD-T/95 9/184), Eylül.

Ünlü, Halil (1993), *Yerel Yönetimler Arası İşbirliği*, TC. Başbakanlık Toplu Konut İdaresi Başkanlığı, ULA-EMME, İstanbul, s. 20.

Yükçü S., ve Atağan, G. (2009). *Etkinlik, Etkililik Ve Verimlilik Kavramlarının Yarattığı Karışıklık*, Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi, Cilt: 23, Sayı: 4.